

Plats och tid

Lunnargatan 1, Västervik
Torsdagen den 7 november 2019 kl 08.00-10.30

Beslutande

Bo Jonsson, ordförande
Olof Nimhed, vice ordförande
Solveig Thorngren
Bengt Karlsson
Börje Lund
Mikael Carlsson
Gert Gotin
Hans Wretelid
Bengt Hagersten

Övriga närvarande

Per Allerth, VD
Sylvia Larsson, controller
Fatima Wihnberg, administrativ assistent
Mattias Liedberg, ekonomichef
Ruben Öberg, affärsområdeschef Vatten
Bengt Ankarvall, affärsområdeschef Fjärrvärme
Ida Bergs, affärsområdeschef Avfall & återvinning
Pär Tolf, arbetstagarrepresentant

Utses att justera

Hans Wretelid

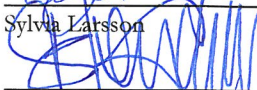
Underskrifter

Paragrafer 1-10
Protokoll nummer 9

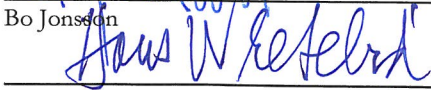
Sekreterare

Sylvia Larsson

Ordförande

Bo Jonsson

Justerare

Hans Wretelid

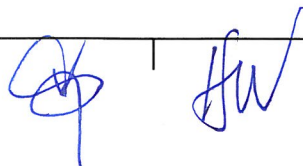
Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

Dagordning 7 november 2019

- 1 Sammanträdets öppnande
- 2 Val av justerare
- 3 Godkännande av dagordning
- 4 Behov av utökad låneram 2019
- 5 VA-taxa 2020 återremiss
- 6 Avfallstaxa 2020 återremiss
- 7 Information om fjärrvärme till kommunstyrelsen
- 8 Skärgårdstrafik
- 9 Övriga frågor
- 10 Mötet avslutas

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 1 - nr 9

Sammanträdets öppnande

Ordförande Bo Jonsson hälsar närvarande välkomna och förklarar sammanträdet öppnat.

§ 2 - nr 9

Val av justerare

Till att justera dagens protokoll utses Hans Wretelid. Protokollet direktjusteras.

§ 3 - nr 9

Godkännande av dagordning

Utskickad dagordning godkänns.

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 4 - nr 9

Behov av utökad låneram 2019

Av den budget avseende 2020 som styrelsen fastställde 2019-10-15 § 6 framgick att bolagets tilldelade låneram för 2019, 740 mkr, inte bedöms räcka. Nyligen uppstod en situation där bolaget kortfristigt behövde låna pengar av systerbolaget Västerviks Kraft Elnät för att hantera vissa betalningar. Anledningarna till avvikelsen från likviditetsbudgeten är dels att saldot vid årets ingång var lägre än den ursprungliga bedömningen, dels att investeringarna under året har blivit dyrare än beräknat.

Från och med 2020-01-01 gäller en utökad låneram på 790 mkr, men för att kunna genomföra planerade aktiviteter och säkerställa löpande betalningar finns behov av ytterligare utrymme redan under 2019. Behovet beräknas till cirka 25 mkr och motsvarar en låneram på 765 mkr.

Styrelsen föreslår besluta

att be moderbolaget om en utökning av 2019 års låneram med 25 mkr till 765 mkr

Styrelsen beslutar

att be moderbolaget om en utökning av 2019 års låneram med 25 mkr till 765 mkr

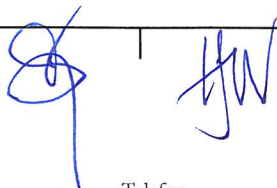
Handlingar i ärendet:

-

Expedieras till:

Västerviks Kommuns Förvaltnings AB

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 5 - nr 9

VA-taxa 2020 återremiss

Kommunstyrelsen har i beslut 2019-10-22 Ks § 307 återremitterat ärendet om VA-taxa 2020 med förfrågan om kompletteringar vad gäller en tydligare redovisning av anledning till föreslagen taxehöjning, femårsprognos med livscykelanalys samt återrapportering av effektiviseringsarbetet i verksamheten. Bolagets svar på återremissen återfinns i bilaga 1.

Styrelsen föreslår besluta

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 1 *Svar på återremiss av VA-taxa (Ks 2019-10-22 § 307)* samt att vidarebefordra detta till kommunstyrelsen

Styrelsen beslutar

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 1 *Svar på återremiss av VA-taxa (Ks 2019-10-22 § 307)*

att vidarebefordra svaret till kommunstyrelsen

Handlingar i ärendet:

Svar på återremiss VA-taxa 2020

Expedieras till:

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 6 - nr 9

Avfallstaxa 2020 återremiss

Kommunstyrelsen har i beslut 2019-10-22 Ks § 307 återremitterat ärendet om avfallstaxa 2020 med förfrågan om kompletteringar vad gäller en tydligare redovisning av anledning till föreslagen taxehöjning, femårsprognos med livscykelanalys, återrapportering av effektiviseringsarbetet i verksamheten samt redovisning av hur bolaget jobbar med kommunfullmäktiges beslut 2019-02-25 § 129 om att senast 2020 slopa begränsningen av antalet fria besök på kommunens återvinningscentraler. om att senast. Bolagets svar på återremissen återfinns i bilaga 2.

Styrelsen föreslår besluta

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 2 *Svar på återremiss av avfallstaxa (Ks 2019-10-22 § 308)* samt att vidarebefordra detta till kommunstyrelsen

Styrelsen beslutar

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 2 *Svar på återremiss av avfallstaxa (Ks 2019-10-22 § 308)*

att vidarebefordra svaret till kommunstyrelsen

Handlingar i ärendet:

Svar på återremiss av Avfallstaxa 2020

Expedieras till:

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 7 - nr 9

Information om fjärrvärme till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har i beslut 2019-10-22 Ks § 309 återremitterat informationsärendet om fjärrvärmeavgifter 2020 med förfrågan om kompletteringar vad gäller en tydligare redovisning av anledning till föreslagen taxehöjning, femårsprognos med livscykelanalys samt återrapportering av effektiviseringsarbetet i verksamheten. Bolagets svar på återremissen återfinns i bilaga 3.

Styrelsen föreslår besluta

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 3 *Svar på återremiss av fjärrvärmeavgifter 2020 (Ks 2019-10-22 § 309)* samt att vidarebefordra detta till kommunstyrelsen

Styrelsen beslutar

att godkänna svar på återremiss enligt bilaga 3 *Svar på återremiss av fjärrvärmeavgifter 2020 (Ks 2019-10-22 § 309)*

att vidarebefordra svaret till kommunstyrelsen

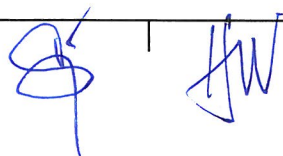
Handlingar i ärendet:

Svar på återremiss av Fjärrvärmeavgifter 2020

Expedieras till:

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

§ 8 - nr 9

Skärgårdstrafik

VD informerar om pågående upphandling gällande skärgårdstrafiken. Beslut i frågan kommer att fattas vid extra styrelsemöte den 22 november klockan 8.00.

§ 9 - nr 9

Övriga frågor

Vice ordförande redogör för de förrättningar han deltagit i för bolagets räkning under perioden maj–oktober 2019. Styrelsen tackar för informationen och godkänner redogörelsen.

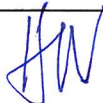
Styrelsen diskuterar hur kommunikation mellan styrelseledamöterna kan ske mellan planerade möten. VD får i uppdrag att presentera ett förslag på lämplig lösning.

§ 10 - nr 9

Avslut

Ordförande avslutar mötet.

Justerandes sign

UTDRAGSBESTYRKANDE

Svar på återremiss av VA-taxa 2020 (Ks 2019-10-22 § 307)

Bakgrund och omvärld

VA-huvudmannen har i huvudsak till uppgift att leverera ett hälsomässigt säkert vatten, avleda och rena spillvatten och att avleda dagvatten. För att säkerställa dessa åligganden krävs ett kvalitetssäkrat arbetssätt och omfattande arbetsinsatser där arbetet aldrig får avstanna då VA-verksamheten levererar dessa tjänster dygnet runt, årets alla dagar. Detta innebär högt ställda krav på bland annat vattenkvalitet, leveranssäkerhet, klimatanpassning och översvämningssäkerhet, hushållning med ändliga resurser och energi, uppfyllande av miljökrav, underhåll och statushöjning av anläggningar, VA-planering, juridiska utredningar och kundkommunikation.

Intresset för vatten- och avloppsfrågorna har ökat dramatiskt de senaste åren och är en trend som sannolikt kommer att hålla i sig. Ökad fokus leder till ökade insikter om status och behov vilket leder till att allt högre krav på försörjningssäkerhet, kvalitet, intensivare underhåll och förnyelseplanering. För att möta den utvecklingen behöver vi högre kompetens och mer resurser och då med vikt på planerings- och strategiska frågor. Det intensifierade intresset för VA-frågorna skapar en alltmer komplicerad tillvaro som vi måste hantera.

Nationella förutsättningar

I takt med digitaliseringen ökar också hotet från cyberattacker som potentiellt kan slå ut hela samhällsfunktioner. Hela lagrummet avseende säkerhet förändras som en reaktion till en förändrad behovs- och hotbild. För att kunna efterleva de krav som ställs på VA-huvudmannen krävs ett effektivt säkerhetsarbete och ett kontinuerligt säkerhetsengagemang. I den nya säkerhetslagstiftningen pekas särskilt VA-sektorn ut som essentiell vilket ställer det ofrånkomliga kravet på ett aktivt säkerhetsarbete.

Branschorganisationen Svenskt Vatten arbetar för att kartlägga investeringsbehovet i landets VA-anläggningar under överskådlig tid. Man har konstaterat att investeringstakten åtminstone behöver fördubblas. Utmaningen gäller generellt, men är särskilt tydlig för mindre kommuner och organisationer. Med dagens utveckling riskerar flera kommuner få svårt att säkra hållbara vattentjänster över tid. De flesta produktionsanläggningarna i landet byggdes under 1960- och 1970-tal med stora statliga bidrag. Nu är anläggningarna åldrade och måste ersättas eller renoveras till stora kostnader och på ett genomgripande sätt, då det bland annat handlar om bassänger, vattentorn och andra betongkonstruktioner.

Klimat effekterna riskerar inte bara att leda till mindre tillgängliga vattenvolymer. Förändrad nederbördsintensitet ökar amplituden i både grundvatten och ytvatten dessutom ökar vikten av omhändertagande av dagvatten på ett för medborgarna acceptabelt och hållbart sätt. I takt med

att klimatet förändras är dagvattenhantering generellt en fråga som blir allt viktigare.

Ovan nämnda svårigheter är starkt bidragande orsaker till den förväntade taxeutvecklingen. Svenskt Vattens prognos är att landets VA-taxor kommer att behövas höjas med 4 procent årligen i 20 år för att organisationerna ska kunna möta utmaningarna.

Lokala förutsättningar

Lagefterlevnad

Inom Västervik Miljö & Energi har man under den senaste tiden arbetat med anpassning till NIS-direktivet och till den nya säkerhetsskyddslagens föreskrifter, där den förra främst omfattar informationssäkerhet medan den senare särskilt berör fysisk säkerhet. Sedan några år tillbaka avsätts årligen investeringsmedel i budgeten för säkerhetshöjande åtgärder vid verksamhetens anläggningar, men arbetet med lagefterlevnad kräver även stora personella resurser. Inom kort påbörjas dessutom ett arbete i bolaget med att ta fram ett säkerhetsledningssystem, där vi kravställer åtgärder som implementeras i verksamheten och fortlöpande följs upp.

Föräldrade anläggningar

VA-verksamheten i Västerviks kommun är en grundläggande och viktig infrastruktur som skapar förutsättningarna för höga samhällsvärden. VA-verksamheten står inför ett omfattande generationsskifte både vad gäller anläggningar och ledningsnät. Precis som i övriga delar av landet är investeringsbehoven stora i kommunens VA-anläggningar, då de flesta är gamla och till stor del redan avskrivna. Inom bolaget finns en strävan att arbeta ifatt underhållsskulden som byggts på inom VA-verksamheten under många år. Inom kommunen finns bland annat 17 reningsverk, 16 vattenverk och en stor mängd andra anläggningar som till exempel pumpstationer, vattentorn och tryckförhøjningsstationer att sköta.

Förnyelseplanering gällande ledningsnätet är en viktig pusselbit i det omfattande arbetet med att hållbart förnya det 970 km långa ledningsnätet i Västerviks kommun. Händelsestyrda, akuta åtgärder är fortfarande relativt vanliga vilket visar på vikten av ett långsiktigt planeringsarbete. Kartläggning av anläggningens status, ingående komponenter, kartregister och behovet av förstärkning av projektledning och projekteringsresurser behöver en ökad prioritering.

De kommande fem åren planeras investeringar i befintliga anläggningar och ledningsnät för cirka 260 miljoner kronor. Investeringsnivåerna är inte på något sätt unika i jämförelse med flera andra kommuner. Ett av de mest omfattande projekten under de närmaste åren är en ombyggnad av Lucerna reningsverk i Västervik, en tvingande åtgärd utifrån kravställen i miljötillståndet för reningsverket.

Klimatanpassning och vattenförsörjning

Västerviks kommun har, liksom i många andra kommuner i landet, lyft dagvattenfrågorna högre upp på agendan – bland annat som en följd av klimateffekterna. En ny dagvattenstrategi i Västerviks kommun håller just nu på att utarbetas, vilken tydligt lyfter vikten av ett ökat fokus på dagvattenfrågorna. Vi måste förhålla oss till hur vi ska hantera dagvatten på ett miljöriktigt sätt. Det ställer höga krav på flera ansvarsområden inom kommunen och inte minst på VA-huvudmannen, som kommer att behöva involveras och jobba aktivt med frågorna i långt högre utsträckning än tidigare.

Under 2018 påbörjades ett arbete med att skapa en ny huvudvattentäkt i kommunen, ett projekt som initierats i och med antagandet av vattenförsörjningsplanen för Västerviks kommun. I dagsläget pågår arbetet med att undersöka möjligheten att anlägga en huvudvattentäkt i norra

kommundelen. Förutsatt att undersökningen faller väl ut planeras investeringen genomföras under cirka tio år. Under projektets första fem år bedöms investeringen uppgå till cirka 190 miljoner kronor och kräver dessutom stora resurser av organisationen.

Organisation

Ytterligare faktorer som driver kostnadsökningar är en pågående kompetensväxling och behovet av stärkt egenkompetens. Konkurrens om vattnet och skyddet av densamma kopplat till markägarintressen leder till ökat antal rättsliga prövningar och processer. Komplexiteten kräver ny och skarpare kunskap, samtidigt som vi ser ökad konkurrens om humankapitalet där det blir allt svårare att rekrytera rätt kompetens till en bransch som historiskt alltid legat på begränsade lönenivåer.

Förnyelse av vattenskyddsområden, tillskapande av tillstånd för vattenuttag i våra vattentäkter och aktivt bearbetande av kunders inkoppling på dagvattennäten är exempel på resurskrävande och eftersatt arbete, som bolaget nu arbetar aktivt med men som också medför ökad arbetsbörda och kostnadsökningar.

VA-ekonomi och taxeutveckling

VA-verksamheten styrs av speciallagstiftning enligt *Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster*. Av denna framgår att de avgifter VA-huvudmannen tar ut inte får överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva verksamheten. VA-huvudmannen får därmed inte göra någon vinst. Eventuella överuttag, vilka uppstår då intäkterna överstiger kostnaderna, betraktas som en skuld till VA-kollektivet och ska återföras till verksamheten inom tre år. Överuttag kan dock i vissa särskilda fall fonderas för framtida nyinvesteringar och då gäller inte regeln om återföring inom tre år. Fonderade medel löses då istället upp i takt med att investeringen skrivs av. I händelse av att underuttag uppstår, då kostnaderna istället överstiger intäkterna, ska dessa liksom vid överuttag balanseras ut inom tre år, vanligen genom justering av taxan.

Skärpta och nya lagkrav bland annat inom miljö- och säkerhetsområdet, arbete med vattenförsörjningsplan och dagvattenstrategi samt en ambition att långsiktigt men systematiskt minska underhållsskulden på anläggningar och ledningsnät är alla faktorer som bidrar till ökade kostnader för VA-kollektivet. Under de närmaste fem åren beräknas investeringsbehovet, med i dagsläget kända förutsättningar, till cirka 450 miljoner kronor, fördelat på drygt 80 projekt av olika storlek. Kapitalkostnader avseende dessa investeringar belastar verksamheten tillsammans med personella resurser samt ökade kostnader för råvaror och köpta tjänster. Sannolikt kommer därmed VA-taxan att behöva höjas med cirka 4 procent årligen under den kommande femårsperioden – en nivå som är i paritet med Svenskt Vattens studie, som beskriver investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp i Sverige och som har genomförts av RISE Research Institutes of Sweden, Ramböll Sverige AB och Ekonomihögskolan i Lund. Studien visar att även om man bara gör det allra nödvändigaste kommer kapitalkostnaderna att öka eftersom så stor del av anläggningarna redan är avskrivna. Det skulle ändå innebära en taxeökning på 60% de närmsta 20 åren, enligt rapporten.

Effektiviseringsarbete

VA-verksamheten har krav från tillsynsmyndigheten att i den årliga miljörapporteringen beskriva konkreta energieffektiviseringsåtgärder. Effektiviseringsinsatser innebär inte sällan förändrade arbetsätt och nödvändigheten av tillskapande av daglig styrning och ständiga förbättringar vilket vi löpande arbetar med. Exempel på effektiviseringar är investeringar i digitala system som ökar

säkerheten och effektiviteten för driftövervakning och larmhantering och reducerar den manuella hanteringen av analysvar- och den omfattande rapporteringsskyldigheten. Vid upphandling av maskinutrustning och tjänster vägs livscykelkostnaden in som en viktig parameter.

Att aktivt söka synergier inom bolaget, till exempel samordning av TA-planer, resursplanering, upphandling, samförläggning samt ekonomisk planering och uppföljning är en självklarhet. Organisationsförändringar med tillskaffande av ökad egenkompetens tar tid att bygga upp men minskar behovet av inköpta tjänster över tid. Det finns en organisatorisk utvecklingspotential som kan öka effektiviteten och överbrygga säkerhets- och kvalitetsglapp. Personalutveckling och effektivisering är naturligt kopplad till förkovring och utbildning där resurser satsas på personlig utveckling genom interna och externa utbildningar. Strävan är att få en organisation som arbetar agilt och som ett enda team. Förändringar i organisationen sker inkrementellt och samtidigt iterativt då byggestenarna är människor som är VA-verksamhetens viktigaste resurs.

Hållbarhetsarbetet

I en stor kraftsamling för framtiden antog FN i september 2015 en ny agenda för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål och 169 delmål, som tillsammans fokuserar på *de tre dimensionerna* av hållbar utveckling: den *ekonomiska*, den *sociala* och den *miljömässiga*. Flera mål är direkt kopplade till vatten. Mål 6 handlar om rent vatten och sanitet för alla, mål 14 om hav och marina resurser och mål 15 berör ekosystem och ekologisk mångfald.

Många mål för hållbar utveckling är direkt eller indirekt knutna till hållbar livsmedelsproduktion, rent vatten och sanitet. Det handlar om att vattentjänsterna är starkt knutna till avgörande faktorer för människors hälsa och välbefinnande, som rent dricksvatten och goda sanitära förhållanden (mål 3 och 6), till skyddet av våra hav från utsläpp och från marint skräp som till exempel mikroplaster (mål 14) och dessutom utgör de en oundgänglig pusselbit för att bygga hållbara städer och samhällen anpassade till ett förändrat klimat (mål 11).

"De globala målen för Agenda 2030 är vår utgångspunkt för de initiativ som behöver tas." (Citat från Västerviks kommuns dokument: Budget 2020)

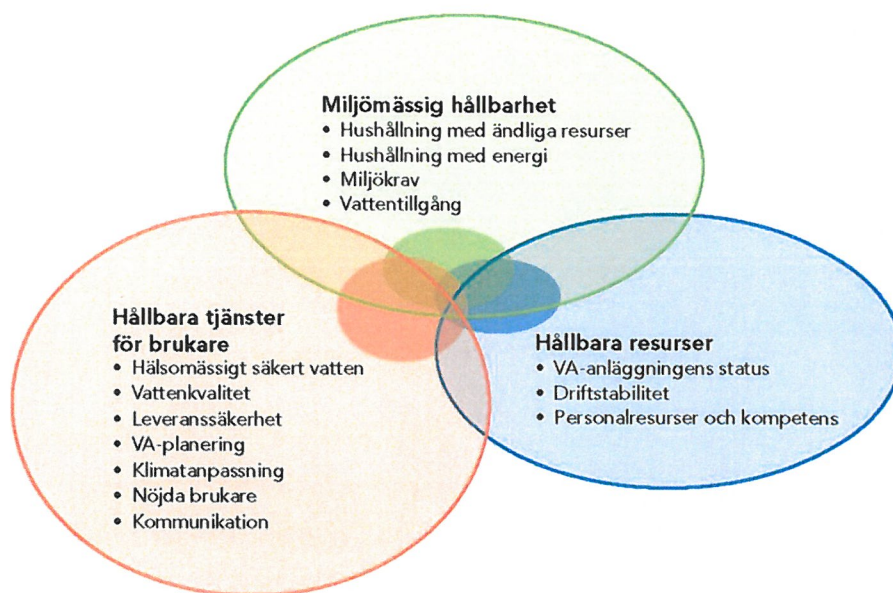
Västervik Miljö och Energi har uppdraget att tillsammans med de övriga kommunala bolagen ta ledningen i Västerviks kommun i arbetet mot ett hållbart samhälle. Hållbarhet är ett värdebegrepp som är central inom VA-verksamheten och i detta tar vi sikte på att klara framtidsutmaningarna. Detta kräver strategisk och långsiktig planering. Att bygga hållbarhet innebär även att skapa förutsättningar för nästa generation som ska ta över efter oss att driva

verksamheten vidare och hantera förhållanden som vi idag inte kan förutse.

Som exempel kan VA-verksamhetens uppströmsarbete, det vill säga förebyggande miljöarbete, kopplas till målet om hälsa, eftersom vattenrelaterade sjukdomar minskar om föroreningar och kemikalier reduceras. När det gäller försämrad vattenkvalitet spelar övergödningen av fosfor en viktig roll. VA-verksamheten är också med och bidrar till målet om hållbar energi genom att aktivt välja bästa möjliga teknik vid bland annat upphandling av maskiner och utnyttjande av överskotts gas till värmeproduktion och biogasframställning.

Mycket av det viktiga arbetet för att nå hållbarhetsmålen bedrivs av VA-verksamheten med ett strukturerat arbetssätt med målet ”ständiga förbättringar” och vävs in på ett naturligt och självklart sätt i vår omfattande miljöfrämjande verksamhet.

Säkerställandet av dricksvattenförsörjningen i Västerviks kommun är ett fundamentalt uppdrag av stor vikt, där perspektivet är flertalet generationer framåt i tiden. Rent och hälsosamt vatten tillhör framtidens stora utmaningar och påverkas av demografiska förändringar, socioekonomiska tillväxtnöster och klimatförändringar. Utifrån detta perspektiv utgår ett av våra större projekt där vi söker alternativ för att tillskapa en ny huvudvattentäkt för en hållbar och säker dricksvattenförsörjning för vår egen och våra nästkommande generationer.

Bruntlandkommissionens definition av hållbarhet applicerat på VA-verksamhetens hållbarhetsarbete, med en indelning i social hållbarhet (Hållbara tjänster för brukare), ekologisk (Miljömässig hållbarhet) och ekonomisk (Hållbara resurser).

Förslag till beslut

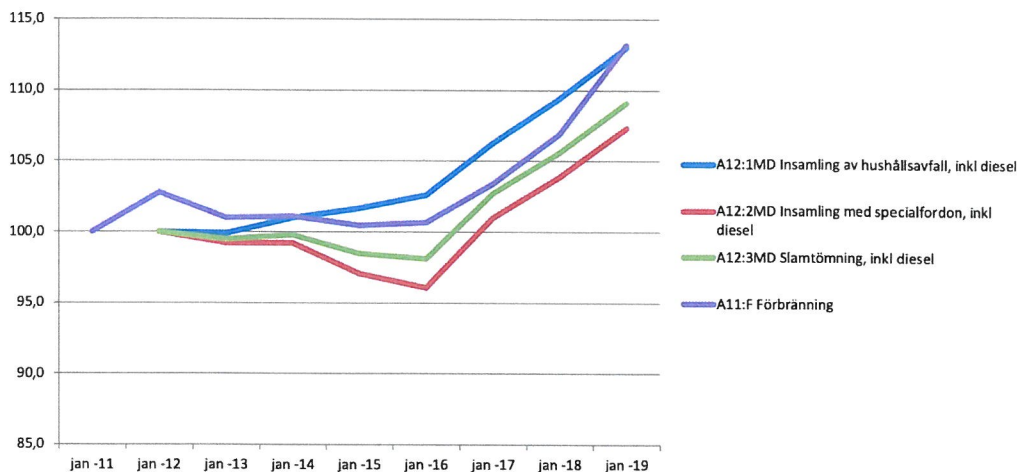
Styrelsen för Västervik Miljö & Energi AB föreslås besluta att godkänna svar på återremiss av VA-taxa 2020 och att vidarebefordra detta till kommunstyrelsen.

Affärsområdeschef Vatten
Ruben Öberg

Svar på återremiss av Avfallstaxa 2020 (Ks 2019-10-22 § 308)

Omvärldsbevakning – ökade kostnader för nationell avfallshantering

Förändringar inom avfallsområdet har inneburit ändrade förutsättningar för utformning av avfallstaxa. Kostnadsbilden har förändrats. Kostnader för behandling och hantering har i många fall ökat, bland annat beroende på nya skatter, högre miljökrav och nya tjänster (fig. 1). Återvinningscentraler och insamling av hushållens farliga avfall utgör en allt större del av den kommunala avfallsbudgeten. Figur 1 nedan visar utvecklingen för avfallsindex presenterat av Avfall Sverige.

Figur 1. Avfallsindex – Kostnadsutvecklingen inom avfallsverksamheten 2011–2019

I juni 2018 beslutade regeringen om ett förtydligt producentansvar för insamling av förpackningar och returpapper från bostadsfastigheter samt krav på kommunerna att tillhandahålla insamlingssystem för matavfall från hushåll. Det är producenterna som har ansvaret för hela kedjan, från tillverkning till insamling, och insamling ska ske tillsammans med kommunens insamlingssystem av rest- och matavfall. Utöver detta ska även kommunerna erbjuda 100 % av hushållen att sortera ut sitt matavfall till förmån för biologisk behandling innan 31/12 2023.

Ytterst avgörs taxans utformning av de lokala ambitioner och förutsättningar som finns i respektive kommun. I kommuner med exempelvis långa transportavstånd eller hämtning på öar blir ofta kostnaden för avfallshandlingen högre. Även de lokala ambitionerna, målen och prioriteringarna om källsortering, service på återvinningscentraler med mera spelar in samt vad som faktiskt ingår i avgifterna. Det starkaste styrmedlet för kommunen är dess avfallsplan och avfallsföreskrifter. Sammantaget avspglas allt detta i kommunernas avfallsavgifter.

Grundläggande krav

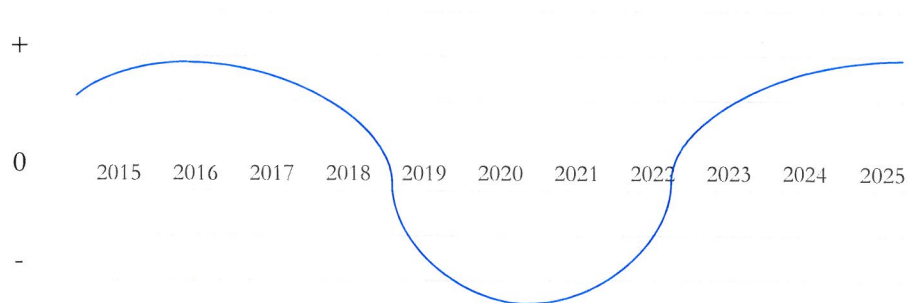
Beroende på de målsättningar kommunen har för verksamheten finns många sätt att bygga upp en taxa. Det finns dock några grundläggande krav:

- Miljöbalkens 27 kap. 4–6 §§ ska tillämpas. Det innebär bland annat att avfallstaxan ska antas av kommunfullmäktige och att det ska finnas bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften ska betalas. Avgiften ska vara årlig om den inte avser hantering vid enstaka tillfällen.
- Miljöbalkens allmänna hänsynsregler ska beaktas, något som i korthet innebär att det inte får uppstå olägenheter för människors hälsa och/eller miljö.
- Likställighetsprincipen ska tillämpas, vilket innebär att invånarna ska vara likställda i fråga om sina rättigheter och skyldigheter gentemot kommunen (kommunallagen 2 kap. 2 §). Samma avgift ska tas ut för samma prestation/tjänst.

Enligt självkostnadsprincipen får inte kommunerna ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för avfallshanteringen (kommunallagen 8 kap. 3c §). Kommunen får inte göra någon vinst. Självkostnaden avser inte kostnaden för den enskilda prestationen utan de samlade kostnaderna för hela avfallsverksamheten.

Huvudman för den kommunala avfallshanteringen har en laglig rätt att ta ut avgifter motsvarande nödvändiga kostnader. Överuttag, det vill säga taxeinkomster som överstiger kostnaderna ska inte betraktas som vinst utan en skuld som ska återföras till kollektivet. Skulden ska återföras till kollektivet innan ytterligare taxeökningar genomförs. Återföring av överuttag alternativt återställning av tidigare underskott bör ske inom en treårsperiod. Detta för att klara årliga svängningar som inte finns med i budget, schematiskt visat i Fig. 2.

Skuld till avfallskollektivet

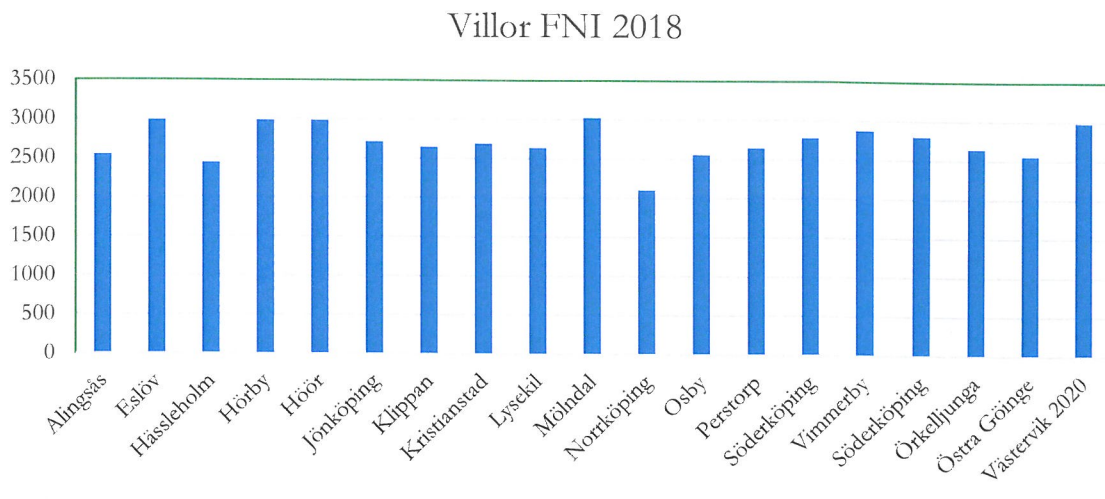

Figur 2. Exempel på uppbyggnad och återbetalning av överskott över treårsperioder

Lokala förutsättningar

Västerviks kommuns aktuella avfallsplan (2015–2020) visar tydlig väg och hög ambition med avfallstrappan i fokus. Att kommunen tidigt var en föregångare, med högt fokus på hållbarhetsfrågor, visas nu i nya nationella riktlinjer och lagar som bland annat innebär att inom de närmaste fem åren ska 100 % av hushållen ha möjlighet att sortera ut sitt matavfall till förmån för biologisk behandling, samt att 100 % av hushållen ska sortera ut sina förpackningar och tidningar bostadsnära eller i andra hand kvartersnära.

Västervik är en av få kommuner som erbjudit fastighets- eller bostadsnära insamling (FNI) i över tio år för att främja målen kring ökad återvinning på ett enkelt sätt för hushållen. Under samma period har avfallstaxan i stort sett legat stilla. Den låga taxan i kombination med branschens ekonomiska förutsättningar har på senare tid visat sig ohållbar och flera verksamheter har fått stå tillbaka för att ekonomiskt stötta insamlingsystemet. På senare år har allt fler kommuner infört bostadsnära insamling av förpackningar och Västervik Miljö & Energis förslag till avfallstaxa 2020 landar i samma nivå som för dessa kommuner (fig. 3).

Figur 3. Utdrag från Avfall Sveriges statistik för kommuner med FNI 2018

Styrning mot hållbart Västervik 2020–2025 socialt, ekonomiskt och miljömässigt

I förslag till avfallstaxa 2020 miljöstyr kommunen tydligt mot utsortering av matavfall för att möta avfallsplanens mål:

- Mål 3b: Andel hushåll som har full källsortering har ökat till 90% 2020.
- Mål 4a: Den lokala produktionen av biogas från matavfall och avloppsslam har ökat.

Slopandet av det tidigare ”bas”-alternativet och en inbakad FNI för 14-dagarshämtning visar att hushållen, enligt lag, ska sortera ut sina förpackningar. Under 2020 finns möjligheten att nyttja

FNI eller att åka till Förpacknings- och tidningsinsamlingens (FTI) återvinningsstationer. Från 2021 till 2025 kommer möjligheten för hushållen att själva åka och lämna denna typ av avfall att styras bort i enlighet med det utökade producentansvaret.

Avfallstaxa 2020 innehåller ett miljötillägg för de hushåll som väljer att inte sortera ut sitt matavfall för att miljöstyra mot målen i avfallsplanen.

Ur ett ekonomiskt perspektiv är Avfallstaxa 2020 omkonstruerad för att möta rådande krav som ställs på verksamheten kopplat till avfallsplan, lagar, skatter och behandlingsavgifter, men även uppdraget om ökad tillgänglighet på återvinningscentralerna. Detta uppdrag beräknas belasta kollektivet med cirka 1 miljon kronor årligen. Kraftigt ökade behandlingsavgifter infördes 2019 vilket medför ett underskott för kollektivet. Underskottet ska återföras till kollektivet inom tre år och innebär att taxan måste höjas.

Avfallstaxa 2020 tillsammans med det utökade producentansvaret möjliggör även för vidare utveckling av kommunens återvinningscentraler och grovavfallserbjudande. Inom en femårsperiod behöver centrala Västervik en ny återvinningscentral där fokus kommer ligga på kretsloppet och den cirkulära ekonomin. En plats som både utbildar allmänheten i förebyggande avfallsfrågor, återbruk och återvinning och som även kan användas för att vidareutveckla befintligt återbruk med dess arbetsträning. Förebilder i branschen är Re:Tuna i Eskilstuna och Göteborgs Kretsloppspark. Även kommunens övriga fyra återvinningscentraler behöver rustas upp och på sikt även utrustas med tekniska lösningar för att öka tillgängligheten.

Inom den närmaste femårsperioden kommer även utredning kring hur kommunen möter kravet på full källsortering (mat och förpackningar) för fritidshus och öboende genomföras.

Den ekonomiska genomlysning som skett med Taxa2020 är baserad på vad bolaget vet idag och ger en hållbar grund att jobba vidare på. Ökningar av skattesatser, behandlingsavgifter, insamlingsansvar och leverantörskostnader kommer påverka taxans utveckling men troligen med mindre omfattning de kommande fem åren.

Effektivisering

Rådande digitalisering i världen skapar möjligheter även i avfallsbranschen. Västervik Miljö & Energi är i slutfasen av ett digitaliseringsprojekt för hämtning av avfall. Kommunens alla hämtningsställen och kärl positioneras och GPS-rutter skapas för varje hämtningsfordon. Utöver att kunna ruttoptimera för att minimera körsträcka och miljöpåverkan ger även detta möjlighet att öka kvalitén samt förenkla återkopplingen från fältet till kundservice vid utförda extratjänster som genererar faktura till kund. Systemet möjliggör även en närmare kundkontakt då påminnelser om hämtningsdagar och vilket typ av kärl som hämtas kan skickas digitalt dagen innan tjänsten utförs. Med systemet kan även kvalitetskontroller utföras och statistik samlas in för missbruk av våra tjänster.

Västervik Miljö & Energi genomlyser även sina interna processer för att med digital teknik effektivisera arbetet och samtidigt minimera risker för inkomstförluster.

Svar på Kf § 129

Ägardirektiv 2019 för Västerviks Kommuns helägda bolag och dotterbolag Dnr 2018/317-107

Kommunfullmäktige beslutar att begränsning av antalet fria besök på återvinningscentralerna och Målserums avfallsanläggning ska slopas senast 2020

Kommunfullmäktige beslutar att Västervik Miljö & Energi AB får i uppdrag att senast hösten 2019 redovisa förslag på fasta årsavgifter, differentierade på antalet anställda motsvarande intäkter på 394 000 kr i år 2017 års nivå,

I uppdrag (KF 2018-11-26 § 37) *Utöka antal fria besök och öppettider på återvinningscentralerna* svarade bolaget hur bolaget tänker möta kravet på utökad tillgänglighet. För villakunder utökas besöken med 50 % till 15 stycken per år. Svaret behandlades i kommunfullmäktige 2019-08-26, Kf § 246.

Avfallstaxan får inte finansiera insamling av avfall som ligger utanför det kommunala renhållningsansvaret. Detta innebär att avfallskollektivet inte får lägga fasta årsavgifter, differentierade på antalet anställda, på verksamheter/företag för inlämning av grovavfall.

Bygg- och rivningsavfall från om- och nybyggnation räknas inte som hushållsavfall och omfattas därmed inte av kommunens avfallstaxa. Både verksamheter/företag och privatpersoner ska därmed betala för att lämna denna typ av avfall på återvinningscentralerna. Avfall som uppkommer genom enklare underhåll (t ex ommålning, reparation av enstaka fönster eller tapetsering) utgör hushållsavfall och ska tas emot och finansieras via taxan.

Västervik Miljö & Energi behöver säkerställa att verksamhetsavfall inte belastar avfallskollektivet. Flertalet utredningar internt samt externt (t ex Avfall Sveriges rapport "Passersystem på Återvinningscentraler" 2018:10) visar att systemet med begränsat antal besök fungerar som en barriär för icke betalande företag, då ett begränsat antal besök minskar risken att företagare använder sitt privata kort för verksamhetsavfall. Det har även visats att personalens säkerhet ökat då den fysiska kontrollen av hushåll/verksamhet minimerats.

I förslag till avfallstaxa 2020 är även antal fria besök för verksamheter/företag med avfallsabonnemang bortplockat för att tydliggöra att dessa ska betala för sig när de besöker kommunens återvinningsstationer som i grund och botten är till för avfallskollektivet.

Uppföljning och utvärdering kommer ske efter 2020 för att se att nivån möter efterfrågan på fler besök samt bromsar en eventuell ekonomisk belastning på kollektivet från verksamheter som inte betalar för sig.

Allt fler kommuner använder sig av tekniska lösningar för att identifiera verksamheter som smiter från sitt ansvar. Utöver den typ av lösning som Västervik använder sig av blir kameraidentifiering av registreringsskyltar allt vanligare. Där direktfaktureras alla fordon som inte är

privatregistrerade. Att införa denna typ av system skulle möjliggöra att plocka bort begränsningen för hushållen helt. Då investeringen för dagens system redan är tagen av kollektivet samt att investeringskostnaden för kamerasytem samt tillståndsansökan även den skulle belasta kollektivet genom taxehöjningar förespråkar Västervik Miljö & Energi inte denna lösning.

Kombinationen av utökade besök för villor samt att verksamheter/företag betalar för de verkliga besök de behöver medför en långsiktig hållbar lösning för Västerviks medborgare och näringsliv.

Förslag till beslut

Styrelsen för Västervik Miljö & Energi AB föreslås besluta att godkänna svar på återremiss av Avfallstaxa 2020 samt att vidarebefordra detta till kommunstyrelsen.

Svar på återremiss av Fjärrvärmeavgifter 2020 (Ks 2019-10-22 § 309)

Bakgrund och omvärld

Fjärrvärmeföretagen står inför betydande utmaningar dels genom ökade kundkrav, förändrade myndighetsregler, nya lagar och EU-direktiv samt hårdare tillståndprocesser, dels utifrån en minskad efterfrågan hos kunderna till följd av ökat konkurrenstryck främst från värmepumpar, värmeeffektiviseringar och klimatförändringar. Kunderna vill kunna påverka sina energikostnader och innehållet i sin leverans och efterfrågar mer påverkbara affärsmodeller från fjärrvärmeföretagen.

Som produkt och bransch har fjärrvärmén gjort en betydande resa sedan starten för mer än 50 år sedan. Fjärrvärmén som är en infrastrukturbransch har därmed stora reinvesterings- och förnyelsebehov framför sig. Dessutom har branschen genomgått en omfattande utveckling, framför allt inom teknikområdet samtidigt som miljökraven ökat betydande. Nya utmaningar och förändrade omvärldsförhållanden ställer dock nya och ökade krav på fjärrvärmeaffären och fjärrvärmeföretagens affärsmodeller.

Fjärrvärmeföretagens roll i samhället är viktigt då fjärrvärmén är en integrerad del av det framtida hållbara energisystemet, med ambitionen att i än högre grad bidra till de samhällseliga målen om låga utsläpp från uppvärmning, minskad användning av primärenergi och synergier med andra sektorer, exempelvis energiåtervinning från avfall, industrier och avloppsrening.

Energiåtervinning är ett hygieniskt och miljömässigt bra sätt att behandla det avfall som inte kan eller bör behandlas med någon annan metod. Omkring hälften av hushållsavfallet i Sverige går till energiåtervinning som ger el, fjärrvärme och fjärrkyla. År 2016 utvanns totalt 18,1 TWh energi, fördelat på 15,9 TWh värme och 2,2 TWh el. Sverige är det land i Europa som utvinner mest energi per ton ur avfallet, cirka 3 MWh per ton. Enligt EU:s ramdirektiv för avfall samt svenska avfallsförordningen är avfallsförbränning med effektiv energiutvinning att betrakta som återvinning.

Fjärrvärmebranschen ser med oro på skatte- och styrmedelsförslag som kraftigt försämrar fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft. För att försörja ett cirkulärt samhälle med förnybar och återvunnen energi krävs omfattande investeringar, medan de kraftiga skattehöjningarna på kraftvärmén är exempel på hur man nu i stället minskar utrymmet för sådana investeringar.

Lokala förutsättningar

Västerviks kommun tillhörde de första kommuner i landet som övergick från olja till biobränsle- och avfallsbaserad värme, då Stegeholmsverket togs i drift i början av 1980-talet. Vid samma tidpunkt startades även fjärrvärmeverksamheten i Gamleby upp och drygt tio år senare i

Ankarsrum. Samtliga anläggningar är byggda och dimensionerade för att klara de årliga värmeleveranserna utifrån kundernas värmebehov.

Idag producerar och levererar Västervik Miljö & Energi fjärrvärme till 3 200 fastigheter i Västervik, Gamleby och Ankarsrum. De senaste årens leveranser har uppgått till omkring 200 GWh per år. Merparten, omkring 85 procent, av leveranserna sker i Västerviks tätort.

Andelen avfallsbränsle har ökat med åren, dels beroende på deponiskatt och deponiförbud på brännbart avfall som infördes i början av 2000-talet, dels i samband med kapacitetsutbyggnaden 2013 med en ny kraftvärmepanna för avfallsbränsle. Idag är kapaciteten omkring 65 000 ton avfall per år, vilket innebär att 85 procent av energiproduktionen vid Stegeholmsverket utgörs av återvunnen energi. Fjärrvärmens tar tillvara på resurser som annars skulle gå förlorade. Bränslet består av olika former av rester. Rester från skogsavverkning, träavfall från pappers- eller träindustrin, eller avfall, som kan komma från hushåll eller från verksamheter. Fjärrvärmenätet gör det också möjligt att ta vara på överskottsvärme från lokala industrier. På så sätt bidrar fjärrvärme till att hela samhällen blir resurs- och energieffektiva. Extra resurseffektivt blir det i ett kraftvärmeverk som producerar el och fjärrvärme samtidigt.

Precis som övriga aktörer i branschen står Västervik Miljö & Energi inför stora utmaningar med ökat förnyelsebehov av bolagets anläggningar som en följd av strängare miljökrav, ändrade regelverk och att anläggningarnas tekniska livslängd är i slutfasen av sina livscyklar. Vi ser idag ökade drift- och underhållskostnader samtidigt som vi kommer att få svårt att möta framtida miljökrav. Vår ägares målsättning om att vi som kommunalt bolag ska ta ledningen när det gäller att ställa om Västerviks kommun mot ett mer hållbart samhälle förpliktigar ytterligare. Vi strävar alltid efter att förbättra såväl miljö som långsiktig hållbarhet och investerar årligen stora belopp för att stärka vårt bolag och erbjuda våra kunder en trygg och miljövänlig fjärrvärme.

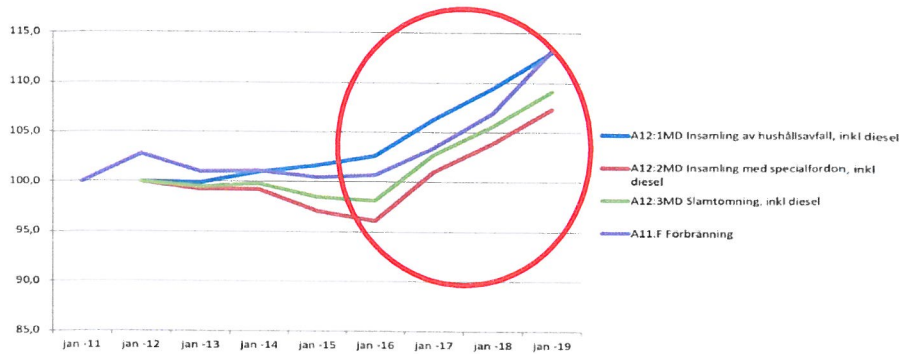
Investeringen i Gamleby på 100 miljoner kronor under kommande treårsperiod med start år 2020 kan ses som starten på de större reinvesteringar och ökat förnyelsebehov som verksamheten nu står inför och där mycket sammanfaller under den närmaste tioårsperioden.

Förändring av fjärrvärmepriset 2020

Fjärrvärmens som produkt inom infrastrukturbranschen har en trögrörlig kostnadsstruktur i och med de stora investeringar som krävs i anläggningar och ledningsnät för att kunna distribuera produkten hem till kunderna.

Kostnaderna för produktion och distribution av fjärrvärme har gradvis ökat under åren och utvecklingen bedöms fortsätta under kommande år. Kostnadsförändringar för insamling och behandling av avfall, vilket vi som bolag är beroende av har under de tre senaste åren haft en kraftig ökning. Samtidigt har kostnaderna för förbränning av avfall ökat med nästan 14 procent under de senaste tre åren (se bild nedan).

Kostnadsökningen beror främst på höjda kostnader för personal, energi, omhändertagande av restprodukter, materialkostnader, reparation och underhåll samt administration. Till detta skall kapitalkostnaderna och räntekostnaderna för våra tidigare och kommande investeringar adderas.

Rollen som kommunalt bolag med ägarens krav om att sträva efter en genomsnittlig avkastning på totalt kapital motsvarande lägst 5,0 % årligen, samtidigt som vi ska erbjuda våra kunder och medborgare en attraktiv avgiftsstruktur i stark konkurrens främst från värmepumpar, hushållens värmeeffektiviseringar och rådande klimatförändringar är en utmaning.

Utifrån ovanstående beslutade styrelsen för Västervik Miljö & Energi AB att höja energipriset för fjärrvärme för samtliga månader med 2 öre/kWh från och med den 1 januari 2020.

Effektiviseringsarbete

För att möta de utmaningar vi står inför startades det upp ett utvecklingsarbete inom fjärrvärme för något år sedan med utgångspunkten att våra produkter och tjänster ska uppfylla kundernas förväntningar och vårt kundbemötande ska vara föredömligt.

Med utvecklingsarbete och ständiga förbättringar strävar vi efter att överträffa kunders och ägares förväntningar. Utvecklings- och förbättringsarbetet sker därför löpande, bland annat genom tekniska förändringar, organisations- och kompetensutveckling/-växling eller utveckling inom samarbetsavtal med externa företag och entreprenörer. Stort fokus har under det senaste året lagts på att utveckla nya kunderbjudanden, bland annat med nya prisalternativ på fjärrvärme samt nya servicetjänster till företags- och privatkunder.

Programmet bygger på verksamhetens samlade kompetens och behovet att uppnå samsyn kring förbättringsbehovet samt utnyttja fördelarna med att arbeta kontinuerligt med ständiga förbättringar. Utvecklingsprogrammet involverar samtliga medarbetare och chefer i verksamheten och drivs inom befintliga ramar och följer fastställda rutiner för eventuella investeringar.

